

Theorie en lastige woorden les 3 – blad 1

Doel: Om te lezen

Een trechterbeker hield de muizen weg van de voorraad.

Meer zekerheid

Dat was handig! Dankzij het graan op de akkers en het vee achter de hekken was er genoeg voedsel voor iedereen. En er bleef nog over ook.

Die voorraad bewaarden de boeren in potten. Nu de mensen niet meer telkens naar een andere plek hoefden om voedsel te zoeken, konden ze op één plek blijven wonen.

De boeren werkten op het land of zorgden voor het vee, maar ze

hielden ook tijd over. Hierdoor konden ze hun huizen groter en steviger maken.

Ze hadden ook tijd voor andere dingen zoals het versieren van hun voorraadpotten of het maken van sieraden. Elke groep maakte zijn eigen versieringen. Zo ontwikkelden de mensen een eigen **cultuur**.

ontwikkelen

Iets bedenken en maken.

de cultuur

Het denken en doen van een groep mensen.

Meer spullen

Lijkt je speelgoed of je kleding waarschijnlijk in een winkel, maar de boeren maakten en verbouwden alles wat ze nodig hadden zelf. Als ze graan of vlees overhadden, konden ze dat ruilen tegen hout of potten van een ander. De ene boer had meer huiden of wol dan een andere en sommige spullen, zoals sieraden of wapens, werden veel waard. Er kwam verschil in arm en rijk. Voor hun spullen wilden de mensen een

stevig en groot huis. Archeologen hebben ontdekt hoe de boeren hun huizen bouwden: ze sloegen palen in de grond. Tussen de buitenste rijen palen vlochten ze soepele takken en riet. Dat werd dichtgesmeerd met een mengsel van klei, stro en soms kippenpoep. Met een flinke regenbui spoelde dat **leem** weg. Dan moest de leemlaag opnieuw worden aangesmeerd.

De middelste rij palen droeg het dak van stro.

de/het leem

Een grondsoort zoals klei, die vermengd met stro en soms zand of kippenpoep gebruikt werd om muren dicht te smeren.

1 3

Theorie en lastige woorden les 3 – blad 2

Doel: Om te lezen

Een kralensnoer gevonden in het veen in Drenthe.

Mensen met meer macht

Zo'n mooi kralensnoer was heel bijzonder. De oranje kralen zijn gemaakt van barnsteen, de grijze van tin en de blauwe van een glaspasta. Dat waren dure materialen. Als je dát had, was je vast een belangrijk persoon! Iemand die in een groot huis woonde of meer potten of mooiere sieraden had, had meer macht dan iemand met minder spullen. Veel van dit soort sieraden, maar ook aardewerken potten, hebben

archeologen teruggevonden in reusachtige graven. Waarschijnlijk dachten de mensen dat doden ergens anders als geesten doorleefden. De doden kregen nuttige geschenken mee, zoals potten met eten en drinken, bijlen en sieraden. De mensen dachten vast dat die kostbaarheden in een leven na de dood nog goed van pas zouden komen!

het barnsteen

Zeer oude, versteende hars uit naaldbomen, die zo hard is geworden, dat je er sieraden van kunt maken.

het graf

Een plek waar een dode begraven ligt.

Hunebedden

Soms mislukte een oogst of werd iemand ziek en niemand begreep hoe dat kwam. Hoe kon zo iets gebeuren en waarom? Mensen hadden er geen verklaring voor. Ze geloofden dat onweer of een overstroming het werk was van een boze god of geest. Je kon de goden dus maar beter te vriend houden. Mensen probeerden de goden en geesten tevreden te houden door ze geschenken te geven. Ze offerden bijvoorbeeld een dier of voerden een speciale dans uit. Om de geesten van hun voorouders te eren, bouwden boeren in Noord-Nederland familiegraven van grote stenen: **hunebedden**. Daarin begroeven ze de overledenen.

Een familiegraf in Drenthe.

offeren

Een geschenk geven aan een god.

overleden

Gestorven, doodgegaan.

het hunebed

Een graf gebouwd met grote keien.